

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 5

The Academic Administration Model Based on the Four Iddhipāda
Dhammas in Phrapariyattidhamma Schools,
General Education, Region 5

พระมหาไฉษิต ไชสิตตมฺโม, Phramaha Khosit Khosittadhammo¹

E-mail: tomkhsit@gmail.com

พระมหาพิสิฐ วิสิฏฐรูปญโญ, Phramaha Phisit VisitÚtÚhapaññ²

E-mail: Pisit.sueb@mcu.ac.th

ประจิดร มหาหิง, Prachitr Mahahing²

E-mail: prachitr84@gmail.com

Received: March 09, 2022 Revised: May 26, 2022

Accepted: May 26, 2022

บทคัดย่อ

คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 และ 3) เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ

---

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, วิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตขอนแก่น/ Program in Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Khonkaen Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus.

² อาจารย์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น/ Lecturer Program in Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Khonkaen Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และPNImodified ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ และด้านการวัดผลและประเมินผล 2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อื่นๆและด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ และการบริหารงานวิชาการในสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมาก และพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศการเรียนการสอน และด้านการจัดสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี PNImodified พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ 3. ผลการสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 พบว่า ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบของชื่อรูปแบบ วัตถุประสงค์ หลักการ แนวคิด และเนื้อหาของวิธีการปฏิบัติของรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 และผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 พบว่า ความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of this dissertation were: 1) to study the components of the academic administration model for administrators of Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5; 2) to study the current condition, desirable conditions, and needs of the academic administration of the administrators in the Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5; 3) to create and assess a model of academic administration based on the Four Iddhipāda Dhammas for the Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5. This study was carried out by means of mixed-method research (quantitative and qualitative research). The tools used to collect the data were a semi-structured interview form and a

questionnaire. Data were analyzed using statistics: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation. and PNI_{modified}.

The research results were as follows:

1) The components of the academic administration model for administrators of Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5, included curricula management, learning and teaching management, management of teaching media, supervision, and measurement and evaluation.

2) Regarding the current condition, desirable condition, and needs of the academic administration for the administrators in the Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5, the academic administration in the present condition was at a high level. The teaching and learning management aspect had the highest mean, followed by curriculum management and learning plans, instructional supervision, measurement and evaluation, and teaching media management, respectively. The aspect of academic administration in desirable conditions overall was statistically rated at a high level. The teaching and learning management aspect had the highest man, followed by curriculum management and learning plans, measurement and evaluation, teaching supervision, and teaching media management, respectively. Sorted by the importance of needs by considering the PNI_{modified} Index, the first place was teaching media management, followed by measurement and evaluation, curriculum management and learning plans, teaching supervision, and teaching and learning management, respectively.

3) The result of an assessment of a model of academic administration based on the Four Iddhipāda Dhammas for the Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5 was to obtain a model with components of the model's name, objectives, principles, concepts, and contents of the method of implementation of the academic administration model based on the Four Iddhipāda Dhammas. The assessment results of a model of academic administration based on the Four Iddhipāda Dhammas for the Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Region 5, showed the model's feasibility and suitability at the highest level.

Keywords: Model, Academic Administration, Four Iddhipāda

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553³ ได้มุ่งเน้นภารกิจหลักในการปฏิรูปการ เรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความรู้คู่คุณธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ สอดคล้องกับภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด้วยการพัฒนาทั้งระบบ ได้แก่ การ พัฒนาคุณภาพของปัจจัยการผลิต การพัฒนาคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการ และการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน⁴ และพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ได้กำหนดการ ปฏิบัติงานในสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ในมาตรา 18 กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหาร การศึกษาในสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ขณะเดียวกัน ในมาตรา 20 กำหนดให้สถานศึกษาพระ ปริยัติธรรมจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ วิธีกร และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด⁵ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา จึงเป็นภารกิจหลัก ของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ริเริ่มและเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 (เชียงใหม่ ลำพูน และ แม่ฮ่องสอน) สังกัดกองพุทธศาสนศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานให้การ สนับสนุนในการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการสถานศึกษาแก่โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา⁶ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาพระ ปริยัติธรรมไว้ว่า 1) เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2)

³ “พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553”, *ราชกิจจานุเบกษา*, 127 (กรกฎาคม 2553): 1.

⁴ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5, *คู่มือการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5*, (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554), หน้า 1.

⁵ “พระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562”, *ราชกิจจานุเบกษา*, 136 (เมษายน 2562): 17-18.

⁶ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5, *คู่มือการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5*, หน้า 2

เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป และ3) เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง⁷

อย่างไรก็ตาม จากสภาพการณ์ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภายใต้ระเบียบปฏิบัติดังกล่าว ปราบกฏมีประเด็นที่เป็นปัญหาที่ต้องมีการแก้ไขและต้องได้รับการพัฒนาที่ล้ำคณอยู่หลายประเด็น เช่นด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียน⁸ ทั้งนี้ จากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 5 พบปัญหาของแต่ละสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องการที่จะพัฒนาครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนในการปฏิรูปการศึกษายุค 4.0 พัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสม และการใช้เทคโนโลยีช่วยในการสอนสำหรับครู จัดสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ให้ความสนับสนุนด้านการศึกษา การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาการศึกษาสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน บางโรงเรียนมีครูไม่เพียงพอต่อความต้องการ ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดในการให้ข้อมูล หลักเกณฑ์ งบประมาณ และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่โรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา⁹

การพัฒนาศักยภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในทางพระพุทธศาสนาจะใช้หลักธรรมเป็นแนวทาง คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้เพื่อการ

⁷ “พระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562”, **ราชกิจจานุเบกษา**, 136 (เมษายน 2562) : 12-13.

⁸ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553-พ.ศ. 2562)**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553), หน้า 1.

⁹ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5, **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา**, รวบรวมโดย พระมหาโฆสิต โฆสิตธมฺโม (บารุงแจ่ม), (สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 5, 2563).

บริหารโรงเรียนของผู้บริหาร มี 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ (ความพอใจ) คือความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักที่จะทำในสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาที่จะทำให้ได้ผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ (ความเพียร) คือขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ (ความคิดมุ่งไป) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้ใจเกิดความฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา (ความไตร่ตรองหรือทดลอง) คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และตรวจสอบหาข้อที่บกพร่องในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัตถุประสงค์ค้นหาวิธีแก้ไขปรับปรุง¹⁰

จากปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม การจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็น การดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาหนึ่งของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 จึงมีความประสงค์ จะทำการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 ทั้งนี้ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 ในการเสริมสร้างสถานศึกษาให้มีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ใหม่ได้อย่างมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5
3. เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5

¹⁰ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 16, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์จำกัด, 2551), หน้า 160.

จำนวน 18 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie & Morgan) จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 148 รูป/คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนจากนักการศึกษาโดยใช้ค่าความถี่ระดับ 4 ขึ้นไป ของความถี่ทั้งหมดมาเป็นองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการนิเทศ 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 โดยในสภาพปัจจุบัน พบว่า การบริหารงานวิชาการ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ และในสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารงานวิชาการ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อ ด้านการวัดผลและประเมินผลด้านการนิเทศการเรียนการสอน และด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.120 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านที่ 3 ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ($PNI_{modified} = 0.128$) รองลงมาคือ ด้านที่ 5 ด้านการวัดผลและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.122$) ด้านที่ 1 ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้อ ($PNI_{modified} = 0.119$) และอันดับสุดท้ายคือด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified} = 0.115$) และด้านที่ 4 ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ($PNI_{modified} = 0.115$)

2. ผลการสร้างและประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5

ผลการสร้าง (ยกเว้น) รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักกฤษฎีกา 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 (ฉบับร่างที่ 1) โดยนำผลของความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุดและรองลงมา รวมทั้งข้อเสนอแนะจากข้อมูลเชิงคุณภาพมาสร้างเป็นรูปแบบ โดยมีองค์ประกอบของรายละเอียด คือ 1) ชื่อรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) หลักการ แนวคิด 4) เนื้อหา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักกฤษฎีกา 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 (ฉบับร่างที่ 1) กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน ด้วยการสนทนากลุ่ม และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจนเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักกฤษฎีกา 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 (ฉบับสมบูรณ์) โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน 2) ด้านการวัดผลและประเมินผล 3) ด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียน 4) ด้านการนิเทศการเรียนการสอน และ 5) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดของวิธีการปฏิบัติของรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักกฤษฎีกา 4 ในแต่ละด้านได้ดังนี้

การจัดสื่อการเรียนการสอน

ด้านวิธียะ คือ จัดให้มีแหล่งค้นคว้าเพื่อการศึกษาข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ มีความพยายามในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคที่มาขัดขวางในการจัดสื่อการเรียนการสอนอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ให้กับครูและนักเรียน สรรหาระบบที่สืบค้น ตรวจสอบ และปรับปรุงใช้งานได้จริง จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย และจับต้องได้ทางกายภาพ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ขัดขวางการจัดสื่อการเรียนการสอน เพื่อยุติปัญหาบรรเทาบรรเทาเพื่อสนับสนุนการผลิตหลักสูตร สื่อ วิธีการสอน และเพื่อยุติปัญหาสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและทันสมัย เช่น อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อดิจิทัล รวมถึงแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและภาคีเครือข่าย

ด้านจิตตะ คือ จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียนด้วยความเอาใจใส่ฝักใฝ่ จัดให้มีฐานข้อมูลของแหล่งการเรียนรู้ที่ทันสมัย เอาใจใส่ในการจัดสื่อการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสุข ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทการคิดวิเคราะห์ การแสดงออก มากกว่าท่อง จดบันทึก กำหนดเนื้อหาของรายวิชาตามกลุ่มสาระให้เหมาะสมกับผู้เรียน จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียนด้วยความเอาใจใส่ฝักใฝ่ และสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในการผลิตหลักสูตร สื่อ วิธีการสอน

ด้านฉันทะ คือ พัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ จัดครูที่มีความพอใจ มีความรักในการสอนเข้ารับการอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอนและการผลิตสื่อต่างๆ พัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมระดับชั้นของผู้เรียนและวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการกับรายวิชาหรือตามกลุ่มสาระ

ด้านวิมังสา คือ ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ รวบรวมเครื่องมือและเทคโนโลยีทางการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อผู้เรียนหาสาเหตุและวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดสื่อการเรียนการสอน ปรับปรุงวิธีศึกษาองค์ความรู้ควบคู่การลงมือปฏิบัติ ปรับปรุงและพัฒนาวิธีการใช้สื่อดิจิทัลที่สามารถสืบค้น เก็บข้อมูล ตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงได้ง่าย จัดอบรมเรื่องการผลิตสื่อ และส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยี และผลิตหลักสูตรสื่อ วิธีการสอน ที่สามารถนำไปปฏิบัติและแก้ปัญหาชีวิตได้จริง

การวัดผลและประเมินผล

ด้านวิริยะ คือ พยายามที่จะปรับปรุงการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จัดให้ครูสร้างเครื่องมือวัดผลให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยไม่ทอดทิ้งต่อความยากลำบาก มีการประเมินผลตามสภาพจริง มีการติดตามผลการประเมิน ต้องศึกษากระบวนการวัดผล และการปรับปรุงแก้ไข ใช้สถิติเพื่อกระตุ้นการพัฒนาและแก้ไข และเห็นความสำคัญของการพัฒนา

ด้านวิมังสา คือ ให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล มีการสรุปผลการบริหารงานวิชาการทุกครั้ง รูปแบบการวัดและประเมินที่หลากหลาย สอดคล้องกับสถานะความแตกต่างระหว่าง นำข้อมูลจากการประเมินผลงานในสภาพปัจจุบันไปปรับปรุงและพัฒนา เป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ สร้างความตระหนักให้ครูเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี นำข้อมูลสารสนเทศจากต้นสังกัดหรือกลุ่มสาระมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอน ประเมินผลงานวิชาการเชิงประจักษ์ โดยศึกษาจากเอกสารหลักฐาน ข้อมูลทางสถิติ และพฤติกรรมที่เป็นปัจจุบัน พิจารณาข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล มีจุดประสงค์รูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ใช้เครื่องมือประเมินจากข้อมูลจริง

ด้านจิตตะ คือ มุ่งมั่น ดูแล ตรวจสอบเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลให้เที่ยงตรงอยู่เสมอ มีใจจดจ่อที่จะรวบรวมแนวข้อสอบเพื่อใช้พัฒนาผู้เรียน ควรศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล บุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องควรศึกษาเรียนรู้ และนำความรู้ไปปฏิบัติและแก้ไขร่วมกัน มีการสรุปผลเทียบเคียงข้อมูล และประกาศให้ปรากฏ ออกแบบการวัดผลและประเมินผลให้เหมาะสมกับบริบทของการประเมิน

ด้านฉันทะ คือ เอาใจใส่ใฝ่ในการวัดผลประเมินผลทุกครั้งหลังการจัดการเรียนรู้ มีความพอใจในแนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน วางแผนและออกแบบการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน เที่ยงตรง มีความพอใจที่จะปรับปรุงการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีความพอใจที่จะตรวจสอบเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลให้เที่ยงตรงอยู่เสมอ มีความพอใจในการติดตามผลงาน นำเสนอรายงานการจัดการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียนให้สาธารณชนหรือหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบ

การจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้

ด้านจิตตะ คือ เอาใจฝึกฝนคิดค้นจัดทำโครงการสอนและใบงานเพื่อให้สอดคล้องหลักสูตร เอาใจใส่ในการกำกับติดตามการนำ หลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอใส่ใจในระบบและกลไกรายละเอียดของการประเมินแผนการเรียนรู้ และเอาใจใส่ในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการ ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของคนในชุมชน

ด้านฉันทะ คือ การกำหนดนโยบายในการร่วมกันพิจารณาคัดเลือกหนังสือประกอบการเรียนการสอนโดยรอบคอบ ประชุมวางแผนในการจัดทำหลักสูตรแผนการเรียนรู้ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมด้วยความพอใจ จัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวง จัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สังคม ชุมชน ความต้องการของผู้เรียน ประชุมวางแผนในการจัดทำหลักสูตรแผนการเรียนรู้ ยึดบริบทของผู้เรียนและศักยภาพของผู้เรียน และทักษะของครูสอน เพิ่มเติมหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมสังคม ชุมชน และการดำเนินชีวิตของผู้เรียน มีความเชื่อมั่นและยึดมั่นต่อปรัชญาและแผนการเรียนรู้ของหลักสูตร ผู้บริหารถ่ายทอดหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ให้ผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนให้เข้าใจและมีความเป็นเอกภาพในการนำสู่การปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน

ด้านวิมังสา คือ พัฒนาแผนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ นำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินงานวิชาการเสมอ ใช้ปัญญามองปัญหาแล้วกำหนดวิสัยทัศน์จัดทำยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ทำให้ปฏิบัติได้จริง ปรับปรุงและพัฒนาแผนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพิ่มหลักสูตรด้านคุณธรรม ปรับปรุงวิชาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้ทันสมัย นำผลการวิเคราะห์หลักสูตรมาพัฒนาปรับปรุง จัดการศึกษาาระยะ 3 ปีและแผนรายปีที่ชัดเจน ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและพัฒนาใน 8 สาระวิชาให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับการพัฒนาสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ และวางแผนจัดทำหลักสูตรมีความยืดหยุ่น

ด้านวิริยะ คือ มีความเพียรขยัน ตั้งใจในการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้ จัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคหมั่นศึกษารายละเอียดเนื้อหาหลักสูตรอย่างตั้งใจ มีความเพียรขยัน ตั้งใจในการจัดการหลักสูตรแผนการเรียนรู้ มุ่งเน้นการศึกษาเรียนรู้ด้านหลักธรรมพุทธศาสนาและพยายามสร้างหลักสูตรที่ใช้ประโยชน์ได้จริง

การนิเทศการเรียนการสอน

ด้านจิตตะ คือ มีจิตจดจ่อที่จะนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ให้โอกาสครูผู้สอนเข้ารับการนิเทศการเรียนการสอน ประเมินเพื่อสร้างความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อการนิเทศ ให้ความสำคัญของการนิเทศ ทำการนิเทศให้หลายรูปแบบ และสม่ำเสมอ สร้างความกระตือรือร้นที่จะนิเทศ สร้างการนิเทศที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนใน

องค์การ กำกับ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จัดทำสมุดบันทึกการนิเทศของผู้บริหารด้วยความขยันหมั่นเพียร ควบคุมนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีที่ล่อแหลมต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้

ด้านวิมังสา คือ มีการสรุปผลการนิเทศทุกครั้ง รู้จักหาสาเหตุวิธีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอุปสรรคของการนิเทศที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีการใช้ผลการนิเทศ ผลการดำเนินงานของครูประจำวิชา มอบรางวัลที่เป็นแบบอย่างให้กับคนอื่นได้ ให้โอกาสครูผู้สอนเข้ารับการนิเทศการเรียนการสอน วางแผนเพิ่มช่องทางในการจัดการศึกษา ประเมินสรุปผลการนิเทศ และนำข้อมูลไปวางแผนแก้ไขปัญหา

ด้านวิริยะ คือ จัดทำสมุดบันทึกการนิเทศของผู้บริหารด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้าปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา ไม่มาสาย หรือขาดราชการความเอาใจใส่ใฝ่รักในหน้าที่การปฏิบัติงานตนเอง นิเทศการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาความรู้ทักษะของครู มีความพยายามที่จะใช้ผลการประเมินจากผลงานการสอนไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการอบรมด้วยวิธีการเสวนา สัมมนาเชิงปฏิบัติ จัดทำสื่อเป็นกิจกรรมทำร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน จัดหาสื่อเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกและทันสมัย

ด้านฉันทะ คือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนแต่ละชั้นเป็นประจำประชุมและชี้แจงหลักการ วิธีการนิเทศ การอำนวยความสะดวกด้านเครื่องมือที่จะช่วยสื่อการเรียนการสอน สร้างเครื่องมือนิเทศโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการอบรมเพื่อสร้างทักษะความรู้ใหม่ๆ ให้กับบุคลากร ให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในทุกด้าน ส่งเสริมความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีมาจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน

ด้านวิริยะ คือ จัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค ผู้สอนและผู้บริหารจัดหาอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ และน้ำดื่มที่สะอาดให้กับผู้เรียนกำกับติดตามให้ครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอก เพียรพยายามที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้เกิดทักษะและประสบการณ์อย่างเต็มที่ ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกรายวิชา ส่งเสริมสนับสนุนครูให้สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนใหม่ๆ แสวงหาแหล่งทุนและตั้งกองทุนสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการเสริมทักษะและประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตควบคู่กับการเรียนรู้ทางวิชาการ และเพียรพยายามสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ด้านฉันทะ คือ การพิจารณาการจัดการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ การจัดกิจกรรมนันทนาการ และการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนสำหรับผู้เรียนจัดครูผู้สอนและ

ตารางเรียนอย่างเหมาะสม จัดครูตรงตามสาขาวิชาให้เป็นไปตามระเบียบ ออกแบบจัดกิจกรรมที่สร้างประโยชน์แก่ผู้เรียน ออกแบบการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดและดำเนินการ ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา และกำหนดผู้รับผิดชอบกำกับติดตามและดูแลคุณภาพการเรียนการสอน

ด้านวิมังสา คือ ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถแก่ผู้เรียนใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน พิจารณาการลดเวลาเรียนเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่ผู้เรียนต้องการรู้ จัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน วางแผนดำเนินการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเวลา วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ การให้เหตุผล มากกว่าแบบท่องจำหรือจดบันทึก วางแผนและจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนไม่ซับซ้อน ไม่ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมที่มากเกินไป วางแผนการเรียนรู้ทฤษฎี ควบคู่กับภาคปฏิบัติ วางแผนที่จะส่งเสริมความรู้ความสามารถของผู้เรียน วางแผนให้มีการประเมินความพึงพอใจการเรียนการสอนประจำปี และวางแผนให้มีการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนและนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านจิตตะ คือ พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สนับสนุนครูให้มีใจจดจ่อ ฝึกฝนที่จะใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนการสอน เอาใจใส่ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข มุ่งมั่นที่จะอำนวยความสะดวกในอุปกรณ์ และสถานที่เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่คุณภาพ เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และเอาใจฝักใฝ่ในกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมและช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

การประเมินผลรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ได้ตรวจประเมินรูปแบบด้านเป็นไปได้และด้านความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 โดยพบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.03) และมีความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.03) ซึ่งแสดงได้ว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 มีความเป็นไปได้อย่างดีและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์รูปแบบที่พึงประสงค์ทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 พบว่า

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรแผนการเรียนรู้อตามหลักอิทธิบาท 4 ด้วยการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมด้วยความพอใจในงานของตนที่ทําเป็นเบื้องต้นจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ (ฉันทะ) ศึกษารายละเอียดเนื้อหาอย่างตั้งใจ (วิริยะ) ใส่ใจในรายละเอียดของแผนการเรียนรู้อ (จิตตะ) ใช้ปัญญามองหาแล้วกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทํายุทธศาสตร์ที่ทำให้ปฏิบัติได้จริง (วิมังสา) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นบันไดที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จด้วยการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจ มีความเพียร มีจิตจดจ่อ และใช้ปัญญาไตร่ตรองในสิ่งที่ทําซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของหลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท 4 ไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือข้อธรรมะที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่างประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในเรื่องที่เราจะทําวิริยะ ความเพียรไม่ท้อถอยในการประกอบกิจนั้น ๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด¹¹

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ในลักษณะการจัดครูสอนและตารางเรียนในแต่ละชั้นให้มีความเหมาะสมต่อผู้เรียน ดำเนินการที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเวลา ควรให้มีการเรียนรู้ทฤษฎี ควบคู่กับภาคปฏิบัติ ควรจัดกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ เป็นประโยชน์ เสริมทักษะในการดำเนินชีวิตมากกว่ามุ่งความรู้ทางวิชาการ ซึ่งสะท้อนได้ว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของผู้เรียนหากครูผู้สอนสามารถจัดรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ) ที่ได้กล่าวถึงการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร และครูผู้สอนว่า การสอนที่ดีนั้นจะส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จ ถ้าผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถนำไปปฏิบัติได้ครบถ้วนจะถือว่าเป็นผู้บริหารที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งหลักอิทธิบาท 4 จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ¹²

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการด้านการจัดสื่อการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สรุปได้ว่า ควรสนับสนุนงบประมาณ ควรสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในการผลิตหลักสูตร สื่อวิธีการสอน ควรจัดอบรมเรื่องการผลิตสื่อ และส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยี วิธีการ บูรณาการการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ฝึกทักษะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้อย่างสมบูรณ์ ทันทต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนได้ว่า สื่อการเรียนการสอนควรมีการพัฒนาตามยุคสมัยซึ่งยุคสมัยปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้สื่อทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียน

¹¹ หลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ, งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุข, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันสันติธรรม, ม.ป.ป.), หน้า 60.

¹² พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ), คู่มือปฏิบัติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอพรินท์ แอนด์แพ็ค จำกัด, 2553), หน้า 69.

การสอน สถานศึกษาใดที่ขาดสื่อเทคโนโลยีจะเป็นจุดอ่อนที่ส่งผลให้ขีดความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนต่ำกว่าสถานศึกษาที่มีเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่สมบูรณ์กว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จุมพล พูลภัทรชีวัน และคณะ** Weaknesses เป็นจุดอ่อนด้านทรัพยากรที่มีศักยภาพ และความเสียเปรียบทางการแข่งขัน เช่น ทิศทางยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาที่ไม่ชัดเจน ปัญหาทางด้านงบประมาณ บุคลากรขาดทักษะและความชำนาญ คุณภาพการให้บริการทางการศึกษาต่ำ ขาดเทคโนโลยีสนับสนุน¹³

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 สรุปได้ว่า ควรใช้วิธีการเอาใจตีฝ่าไฟ ตระหนักว่าการนิเทศเป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และให้ความสำคัญกับการนิเทศ สร้างความกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร มีการกำกับติดตาม ดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทการเรียนการสอน คือ การอบรมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาความรู้ ทักษะของครู การอำนวยความสะดวกด้านเครื่องมือที่จะช่วยสื่อการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สุกานดา ตปนียางกูร** ที่ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทางวิชาการที่จะทำให้การศึกษาบรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายที่ประสงค์ เพราะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่จะช่วยปรับปรุงแก้ไข ริเริ่ม โดยการใช้เทคนิคและบริบททางสังคมเป็นแรงใจและกระตุ้นให้ครูเกิดกำลังใจความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการนิเทศและมนุษย์สัมพันธ์เข้าช่วย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกวิถีทางทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา¹⁴

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งวิธีการเพื่อให้ผู้บริหารเกิดความพยายามในการพิจารณา ใคร่ครวญในระบบตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องนั้น ต้องมีการติดตามผลงาน นำเสนอรายงานการจัดการเรียนการสอนแต่ละภาคเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ออกแบบ ตรวจสอบคุณภาพพร้อมกัน มีการวัดผลในหลากหลายรูปแบบ และปรับปรุง แก้ไข วิธีการอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารหลักฐาน ข้อมูลทางสถิติ และพฤติกรรมที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งการใช้สถิติเข้ามาช่วยในการประเมินนั้นจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ต่อประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เยาวดี วิบูลย์ศรี** ที่ได้ให้ความหมายว่า การวัดผล คือ กระบวนการที่พยายามค้นหาระดับที่แสดงถึง

¹³ จุมพล พูลภัทรชีวัน และคณะ, **การวิเคราะห์บริบท : ความท้าทายของการบริหาร การศึกษาในอนาคต**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553).

¹⁴ **สุกานดา ตปนียางกูร, หลักการนิเทศการศึกษา**, (เชียงใหม่ : ภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), หน้า 5.

ปริมาณของคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งในตัวบุคคล หรือสิ่งของหรือเหตุการณ์ ส่วนการประเมินผล คือ การรวบรวมข้อมูลและจัดข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้มีการตัดสินใจหลายทาง¹⁵

ผลการวิเคราะห์ระดับปฏิบัติการบริหารงานวิชาการโดยรวมพบว่า ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สะท้อนได้ว่า สื่อการเรียนการสอนจัดเป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับใช้เพื่อการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารต้องจัดการให้มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและอยู่ในสภาพดี มีระบบการบริการที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Ashworth, Allan and Harvey, Roger C. ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินคุณภาพในการส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องอาศัยวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่มีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพของวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ความเหมาะสมของจำนวน และประเภทวัตถุประสงค์ทางการศึกษา อุปกรณ์ทางการศึกษาอยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้หรือไม่ ระบบการให้บริการ การแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ ความทันสมัยของวัตถุประสงค์ สัดส่วนระหว่างจำนวนนักศึกษาต่ออุปกรณ์¹⁶

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ด้านวิธีมีความต้องการจำเป็นสูงสุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความพยายามที่จะปรับปรุงการวัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่า การวัดและประเมินผลมีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการด้วยเป็นเครื่องมือที่แสดงถึงประสิทธิผลของการทำงาน ดังนั้น การสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลต้องมีความเที่ยงตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชิต ฤทธิจรรยา ได้เสนอหลักการวัดและประเมินผลไว้ว่า วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ คำนึงถึงความยุติธรรม การแปลผลให้ถูกต้อง และใช้ผลการวัดและการประเมินให้คุ้มค่า¹⁷

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการหลักสูตรแผนการเรียน พบว่า ด้านจิตตะ มีความต้องการและจำเป็นสูงสุด สะท้อนได้ว่า การเอาจิตฝึกฝนในงานนั้นมีความสำคัญต่อการจัดหลักสูตรแผนการเรียน ด้วยว่าหากผู้บริหารไม่เอาจิตฝึกฝน ขาดความสนใจใน ไม่เห็นความสำคัญแล้ว การจัดการหลักสูตรย่อมขาดประสิทธิภาพหรืออาจจะปล่อยปละละเลยไม่มีการจัดการหลักสูตรแผนการเรียน ดังนั้น ผู้บริหารไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป ควรอุทิศตัวอุทิศใจให้แก่

¹⁵ เยาวดี วิบูลย์ศรี, การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 5-6.

¹⁶ Ashworth, Allan and Harvey, Roger C., *Assessing Quality in Further and Higher Education*, (London: Jessica Kingsley Publishers, 1994), p. 7-14.

¹⁷ พิเชิต ฤทธิจรรยา, หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : เสาศิลพอฟเคอร์มิสท์, 2558), หน้า 11-13.

สิ่งที่ทำอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระครูวิโชติสิกขกิจ (ณรงค์ กิตติธโร) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ได้แก่ อิทธิบาท โดยในด้านจิตตะ คือความเข้าใจสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ความตั้งใจผู้บริหารต้องมีความตั้งใจส่งเสริมและผลักดันการเรียนการสอนนักเรียนครูอาจารย์ และนักเรียน¹⁸

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านการนิเทศการเรียนการสอน พบว่า ด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจากผลการวิเคราะห์รายข้อพบว่า ผู้บริหารมีจิตจดจ่อที่จะนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ การนิเทศผู้บริหารและครูจะเป็นแนวทางส่งเสริมให้มีความรู้ที่จะดูแลผู้เรียนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วัชรินทร์ ปะนามะเก (2558 : 52) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ การนิเทศภายในโดยผู้บริหารและคณะครูอย่างสม่ำเสมอ มีการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน¹⁹

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านวิริยะ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบความต้องการจำเป็นในข้อที่ว่า ผู้บริหารจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนให้กับครูอย่างไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เทคนิคการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หากผู้บริหารมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน และครูผู้สอนมีกระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลดีต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาสุริยา คั่นฟ้าบ (แสงอินตา) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์มหานิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานฝ่ายวิชาการ ผู้บริหารต้องมีการปรับพื้นฐานการเรียนการสอนสำหรับ

¹⁸ พระครูวิโชติสิกขกิจ (ณรงค์ กิตติธโร), “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร”, **คุณวินิพนธ์ปรัชญาคุณวินิตติสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2560.

¹⁹ วัชรินทร์ ปะนามะเก, “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2”, **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2558) : 52

ผู้เรียนให้เหมาะสมและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม และใช้สื่อให้ทันสมัย²⁰ ดังนั้น ผู้บริหารควรปรับพื้นฐานการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ได้ผ่านการตรวจประเมินรูปแบบ ด้านเป็นไปได้และด้านความเหมาะสมของรูปแบบ โดยพบว่า มีความเป็นไปได้และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงได้ว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5 มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระปลัดบุญเจ็ด สุจิตฺโต (สุนทรสุข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ผลการวิจัย พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง²¹

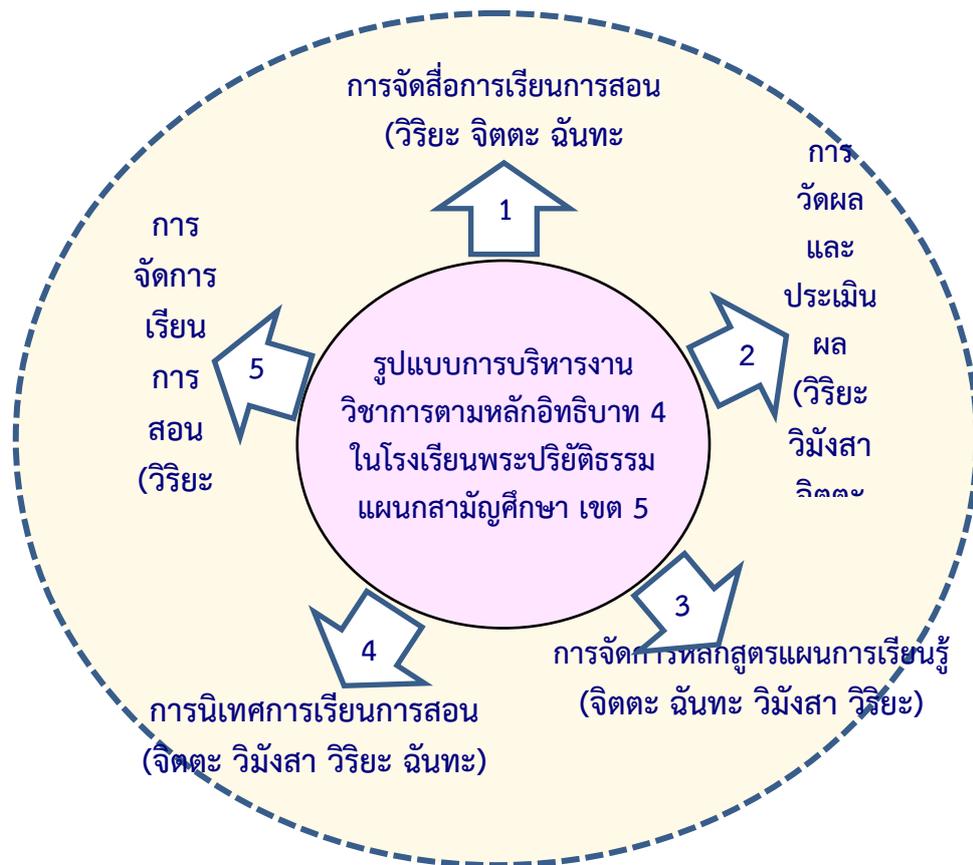
---

²⁰ พระมหาสุริยา คั่นฟ้าบ (แสงอินตา), “การพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์มหานิกายในประเทศไทย”, **ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐินันทิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562.

²¹ พระปลัดบุญเจ็ด สุจิตฺโต (สุนทรสุข), “รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”, **ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎฐินันทิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2561.

องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้ประกอบด้วยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ซึ่งได้จำแนกเข้ากับหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้เข้าใจได้ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้ ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดสะท้อนได้ว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการศึกษาที่พบความต้องการจำเป็นเร่งด่วนของการบริหารงานวิชาการในด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีแหล่งค้นคว้าหรือศูนย์สื่อการ

เรียนการสอน เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบ R & D หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ตามคู่มือที่ได้จัดทำไว้ไปพัฒนาจากประเด็นหลักสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5. **คู่มือการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5.** กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553-พ.ศ. 2562).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ. **การวิเคราะห์บริบท : ความท้าทายของการบริหารการศึกษาในอนาคต.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

พระครูวิโชติสิขกิจ (ณรงค์ กิตติธโร). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร”. **ดุญณีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.

พระปลัดบุญเจ็ด สุจิตโต (สุนทรสุข). “รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”. **ดุญณีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม,** พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์จำกัด, 2551.

พระมหาสุริยา คั่นฟ้าบ (แสงอินตา). “การพัฒนา รูปแบบการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์มหานานในประเทศไทย”. **ดุญณีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562.

“พระราชบัญญัติ การศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562”. **ราชกิจจานุเบกษา.** 136 (เมษายน 2562)

“พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553”. **ราชกิจจานุเบกษา**. 127 (กรกฎาคม 2553)

พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ). **คู่มือปฏิบัติธรรม**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอพริ้นท์ แอนด์แพ็ค จำกัด, 2553.

พิชิต ฤทธิจรรยา. **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : เฮาส์ออฟเคออร์มีส์, 2558.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. **การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 5. **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา**, รวบรวมโดย พระมหาไฉยิต ใสสัตตมโณ (บำรุงแจ่ม). สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 5, 2563.

วัชรินทร์ประنامهเก. “การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2”. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2558) : 52

สุกานดา ตปนียางกูร. **หลักการนิเทศการศึกษา**. เชียงใหม่ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

หลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ. **งานคือชีวิตชีวิตคืองานบันดาลสุข**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม, ม.ป.ป.

Ashworth, Allan and Harvey, Roger C. **Assessing Quality in Further and Higher Education**. London: Jessica Kingsley Publishers, 1994.

